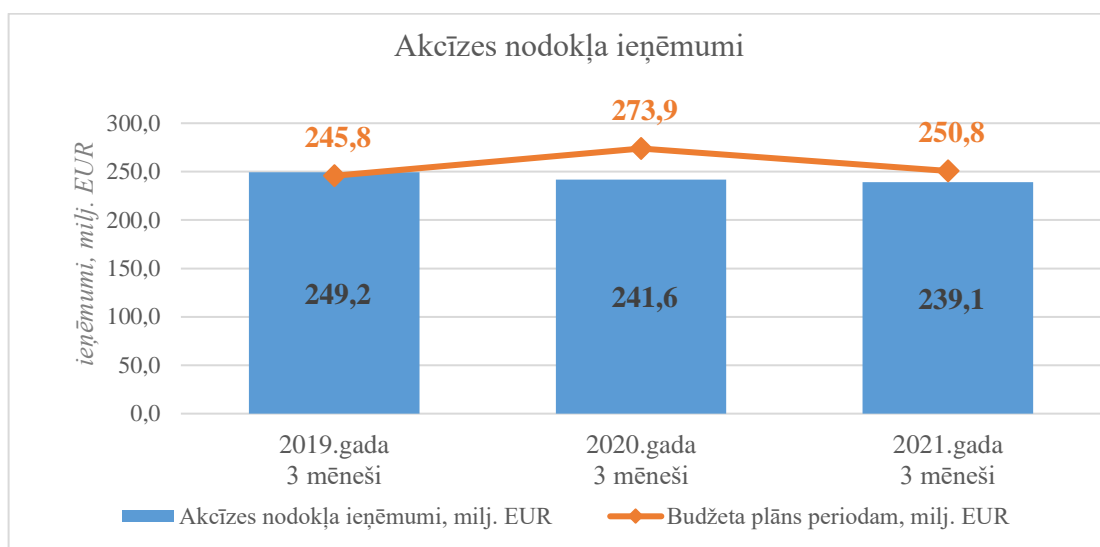

Akcīzes preču aprīte 2021. gada 3 mēnešos

➤ Akcīzes nodokļa ieņēmumi

Akcīzes nodokļa ieņēmumi ir būtisks valsts kopbudžeta ieņēmumu avots, jo sastāda 11% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem valsts budžetā. Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2021. gada 3 mēnešos ir 239,1 miljoni EUR, kas ir par 2,5 milj. EUR jeb 1% mazāk nekā 2020. gada attiecīgajā periodā (skat. 1.attēlu). 2021. gada 3 mēnešu ieņēmumu plāns izpildīts par 95,4 %.

1.attēls

Manāmu ietekmi uz akcīzes nodokļa ieņēmumiem radīja ierobežojumi saistībā ar Covid-19 izplatības ierobežošanu, kas ievērojami ietekmēja valsts ekonomikas attīstību, tai skaitā patērētāju pirkspēju, tā samazinot arī akcīzes nodokļa ieņēmumus.

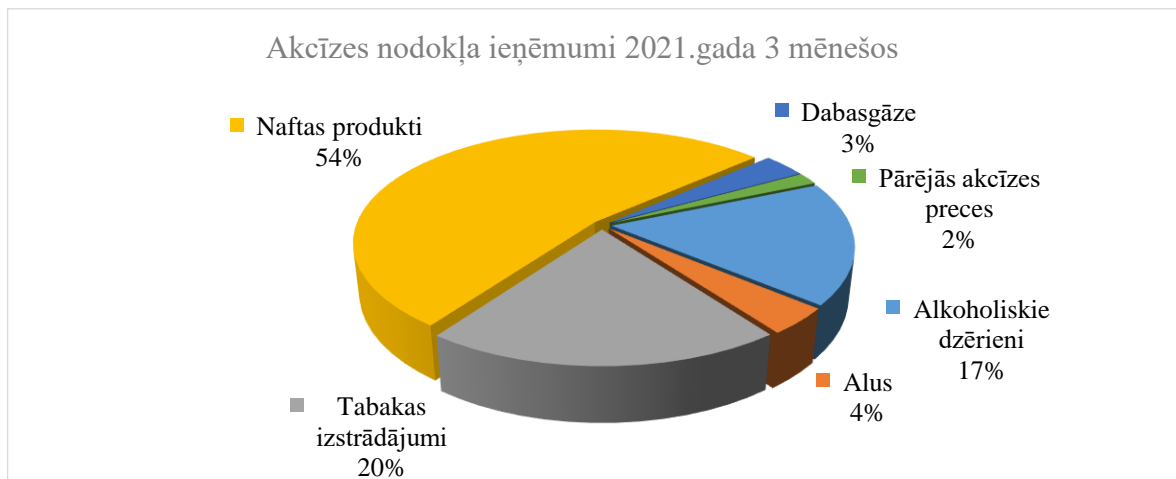
2021.gada 3 mēnešos akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmēja akcīzes nodokļa likmju izmaiņas. No 2021. gada 1. janvāra akcīzes nodokļa likmes tika palielinātas tabakas izstrādājumiem (neskaitot cigaretes), 2021.gada 1.februārī – naftas produktiem.

Lai veicinātu saspīstās dabasgāzes uzpildes punktu izveidi transportlīdzekļiem, kuros kā degvielu izmanto dabasgāzi, un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu transportā, kā arī lai veicinātu pakāpenisku pāreju uz videi draudzīgākas un gaisa kvalitāti mazāk ietekmējošas degvielas izmantošanu, vairāku gadu periodam (no 2021.gada 1.janvāra līdz 2025.gada 31.decembrim) noteikts akcīzes nodokļa samazinājums dabasgāzei, kuru izmanto kā transporta degvielu.

Savukārt, 2021. gada 1. martā mainījās akcīzes nodokļa likmes alkoholiskajiem dzērieniem un cigaretēm, nosakot mērenu likmju kāpumu.

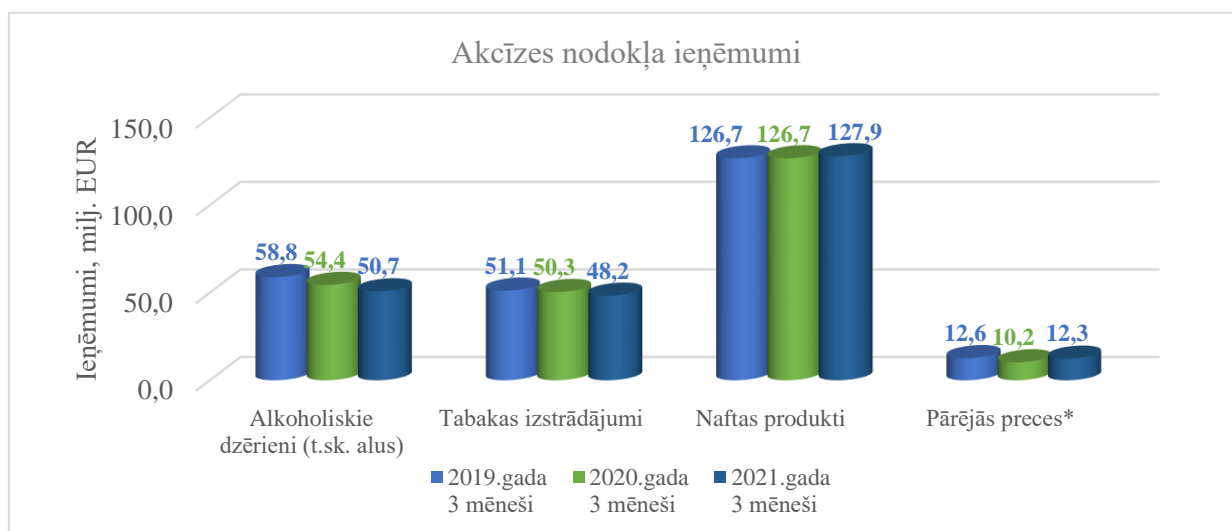
No 2021.gada 1.janvāra akcīzes nodoklis tiek piemērots arī elektroniskajās cigaretēs izmantojamo šķidrumu sagatavošanas sastāvdaļām un tabakas aizstājējproduktiem. No 2021.gada janvāra ir mainījusies arī elektroniskajās cigaretēs izmantojamo šķidrumu akcīzes nodokļa aprēķināšanas pieeja – akcīzes nodoklis maksājams atbilstoši vienai likmei neatkarīgi no nikotīna satura produktā.

2.attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā vislielākais īpatsvars ir akcīzes nodoklim par naftas produktiem – 2021. gada 3 mēnešos tas veido 54 % no visiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tālāk seko ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem – 20% un par alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) – 21% (skat. 2.attēlu).

3.attēls

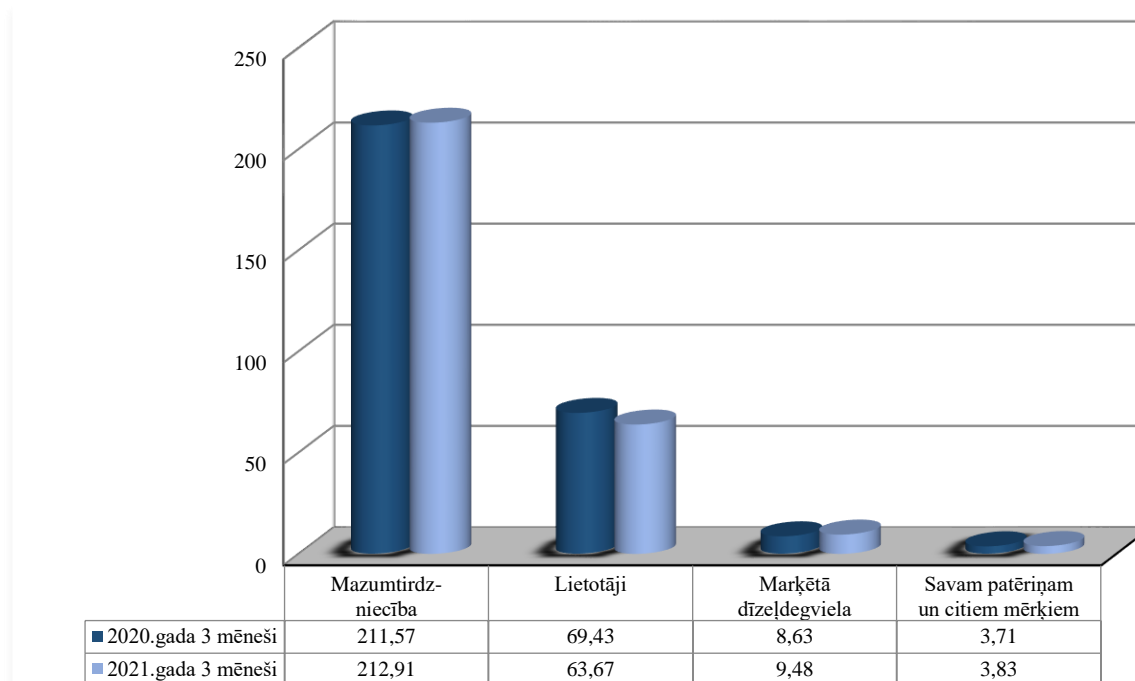
*Pārējās preces – kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās cigaretēs izmantojamie šķidrums, dabaszgāze (2021.gadā arī elektroniskajās cigaretēs izmantojamo šķidrums sagatavošanas sastāvdaļas un tabakas aizstājējprodukti)

2021. gada 3 mēnešos salīdzinot ar 2020. gada attiecīgo periodu akcīzes nodokļa ieņēmumi ir samazinājušies – par alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) – 3,7 milj. EUR, par tabakas izstrādājumiem – 2,1 milj. EUR. Par naftas produktiem akcīzes nodokļa ieņēmumi palielinājušies par 1,2 milj. EUR. Savukārt, ieņēmumi par pārējām precēm kopskatā palielinājušies par 2,1 milj. EUR. Pārējām akcīzes precēm nodokļa ieņēmumu palielināšanos izraisījis klimatisko apstākļu ietekmes izraisītais dabaszgāzes patēriņa pieaugums (skat. 3.attēlu).

Naftas produkti

Kopējais patēriņam Latvijā nodoto naftas produktu (degvielas) apjoms 2021. gada 3 mēnešos ir sasniedzis 2020. gada attiecīgā perioda līmeni un sastāda 289,899 tūkst. tonnas.

Naftas produktu realizācija, tūkst. tonnas

Vislielākais patēriņam nodoto naftas produktu apjoms tiek realizēts mazumtirdzniecībā, kur 2021.gada 3 mēnešos vērojams realizācijas apjomu pieaugums. Neskatoties uz valstī esošo ārkārtējās situācijas stāvokli un ierobežojumiem saistībā ar COVID-19 – kopumā mazumtirdzniecībā realizētas 212,91 tūkst. tonnas degvielas, kas ir par 0,6% vairāk nekā 2020.gada attiecīgajā periodā. Pieaugumu galvenokārt veido realizētās dīzeļdegvielas apjoma palielināšanās par 3,4%. Vienlaikus ievērojami samazinājies realizētās autogāzes (-14,6%) un benzīna (-5,7%) apjoms. Mazumtirdzniecībā šī gada 3 mēnešos visvairāk degvielas ir realizējusi SIA “Neste Latvija”.

Lietotājiem vairumtirdzniecībā realizētās degvielas apjoms, salīdzinot ar iepriekšējā gada 3 mēnešos realizēto apjomu, samazinājies par 8,3%. Marķētās dīzeļdegvielas realizētā apjoma pieaugums ir 9,8% attiecībā pret 2020.gada pirmā ceturkšņa radītāju.

Detalizētu informāciju par naftas produktu (degvielas) aprites rādītājiem, aprēķināto akcīzes nodokli sadalījumā pa degvielas veidiem, lielākos komersantus un akcīzes nodokļa likmju izmaiņas skatīt pielikumā *Degvielas aprite*.

➤ **Tabakas izstrādājumi**

Vislielāko īpatsvaru no iekasētā akcīzes nodokļa par tabakas izstrādājumiem veido nodoklis par cigaretēm – 2021.gada 3 mēnešos 91 % no kopējās aprēķinātās akcīzes nodokļa summas par tabakas izstrādājumiem veido aprēķinātais akcīzes nodoklis par cigaretēm¹.

2021. gada 3 mēnešos patēriņam Latvijā nodoto cigarešu skaits minimāli palielinājies (skat. 5.attēlu). Latvijas patērētāju vidū populārākās cigarešu markas 2021.gada 3 mēnešos ir “WINSTON”, “ROTHMANS” un “MARLBORO”.

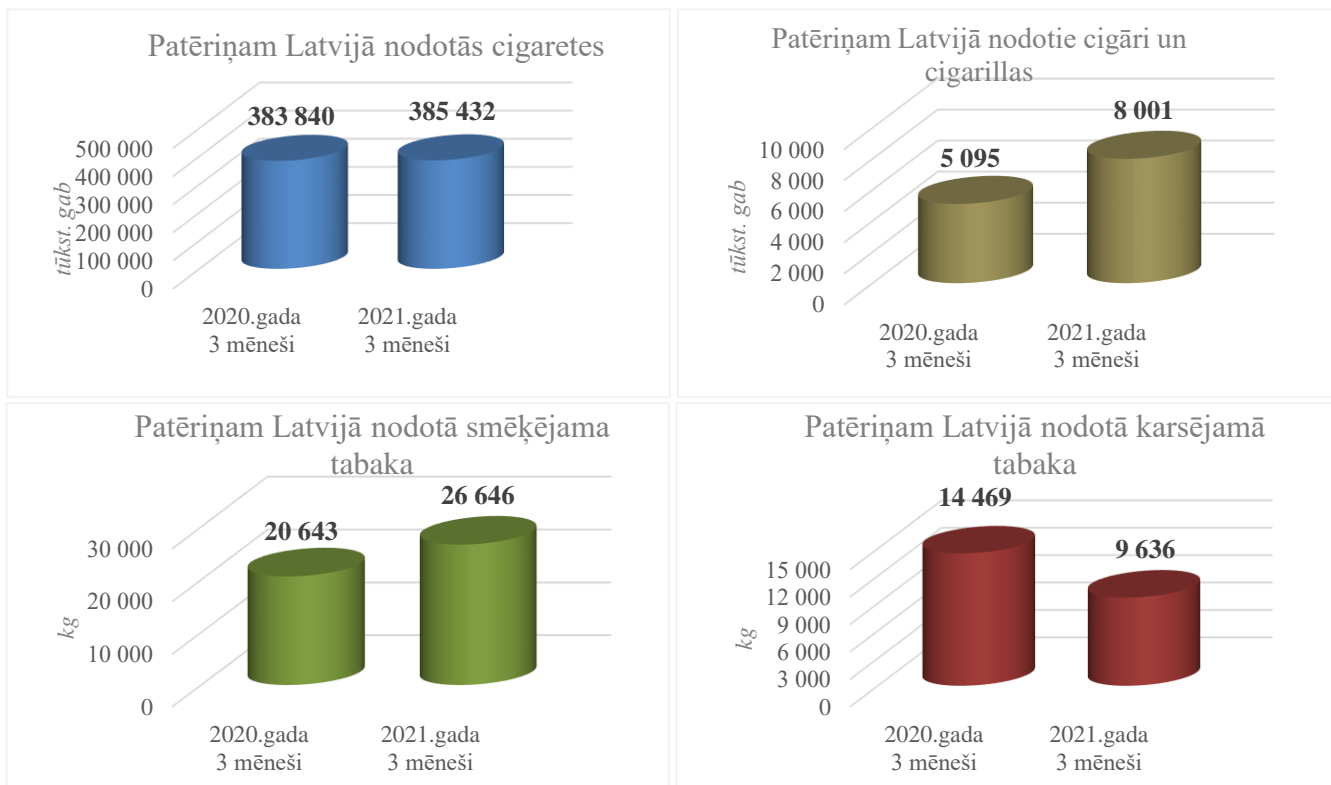
2021. gada 3 mēnešos patēriņam Latvijā nodotais tabakas izstrādājumu apjoms pieaudzis visās tabakas izstrādājumu grupās, izņemot karsējamo tabaku, kurai 2021.gada 1.janvārī vairāk nekā 2 reizes palielinājās akcīzes nodokļa likme.

¹ Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās aprēķināto akcīzes nodokli

Patēriņam Latvijā nodotais cigāru un cigarillu apjoms, salīdzinot ar 2020.gada attiecīgo periodu, palielinājās par 57%, smēķējamās tabakas apjoms – par 29%, cigaretes – par 0,4%. Savukārt, karsējamās tabakas patēriņam nodotais apjoms 2021.gada 3 mēnešos samazinājās par 33%, kas varētu būt saistīts ar to, ka 2020.gada nogalē strauji palielinājās karsējamās tabakas patēriņam nodotais apjoms (2020.gada decembrī patēriņam tika nodoti 12 461 kg karsējamās tabakas, kas ir lielāks apjoms nekā 2021.gada 3 mēnešos kopskatā). (skat. 5.attēlu).

Apkopotais rādītājs par smēķējamās tabakas apjomu ietver gan smalki sagrieztu tabaku cigarešu uztīšanai, gan citu smēķējamo tabaku.

5.attēls

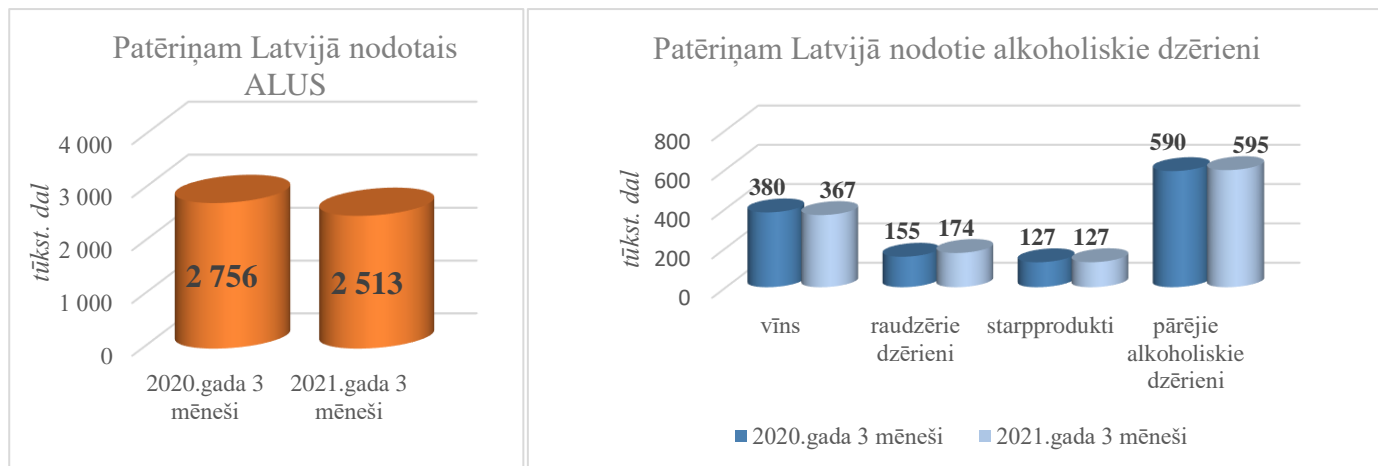
Detalizētu informāciju par tabakas izstrādājumu apriti skatīt pielikumā *Tabakas aprite*.

➤ *Alkoholiskie dzērieni un alus*

Patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu (neskaitot alu) apjoms 2021.gada 3 mēnešos, salīdzinot ar 2020.gada attiecīgo periodu, ir nebūtiski pieaudzis. 2020.gadā patēriņam Latvijā nodoti 1,26 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 0,6% vairāk kā 2020.gada attiecīgajā periodā.

Savukārt, patēriņam Latvijā nodotā alus apjoms ir samazinājies – patēriņam nodoti 2,5 milj. dekalitri alus, kas ir par 9% mazāk nekā 2020.gadā (skat. 6.attēlu).

Kopējā patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu struktūrā 2021.gada 3 mēnešos vislielāko daļu sastāda alus (67%), savukārt degvīna un pārējo “spirtoto” dzērienu īpatsvars kopējā alkohola patēriņa struktūrā aizņem 16 %. Savukārt akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā būtiski augstākas nodokļa likmes dēļ, pārējo alkoholisko dzērienu grupai ir dominējošā loma, nodrošinot 66 % no nodokļa ieņēmumiem.

Legālā alkohola tirgus apjomi (nodots patēriņam Latvijā atbilstoši nodokļu maksātāju deklarētajai informācijai aprites pārskatos) 2021.gada 3 mēnešos tāpat kā akcīzes nodokļa ieņēmumi ir samazinājušies.

Manāmu ietekmi kā uz akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tā arī uz patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu apjomiem radīja pasākumi saistībā ar Covid-19 izplatības ierobežošanu, tai skaitā alkoholisko dzērienu patēriņa ierobežojumi bāros, kafejnīcās, restorānos klātienē. Lai arī līdz ar epidemioloģiskās situācijas uzlabošanu iedzīvotāju pārvietošanās ierobežojumi pakāpeniski tiek samazināti vēl joprojām ir ierobežots tūrisms, kas arīdza būtiski ietekmē alkoholisko dzērienu patēriņa svārstības.

Kopumā 2021.gada 3 mēnešos Latvijā saražoti 1,1 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 18% mazāk nekā 2020.gada attiecīgajā periodā. Latvijā saražotā alus apjoms 2021.gada 3 mēnešos arīdza sarucis par 6% – saražoti 1,7 milj. dekalitri alus. Arī no citām valstīm ievestā, importētā alus apjoms samazinājies par 12%. Jāvērš uzmanība uz to, ka Latvijas lielākie alkohola un alus ražotāji pēdējos gados veic savu izstrādāto dzērienu jeb “brendu” ražošanu kaimiņvalstīs.

2021. gada marta beigās Latvijā bija:

- 109 mazās alkoholisko dzērienu darītavas (licence alkoholisko dzērienu ražošanai izsniegta uz atvieglotiem nosacījumiem),

Mazajās alkoholisko dzērienu darītavās 2021.gada 3 mēnešos saražoti 1,95 tūkst. dekalitri alkoholisko dzērienu, no kuriem 77% dzērienu ietilpst raudzēto dzērienu grupā;

- 63 patstāvīgās mazās alus darītavas, kurās saražoti 0,4 milj. dekalitri jeb 22% no visa Latvijā ražotā alus apjoma (2021.gada 3 mēnešos kopā saražoti – 1,7 milj. dekalitri alus).

Detalizētu informāciju par alkoholisko dzērienu un alus apriti skatīt pielikumā *Alkohola aprite*.

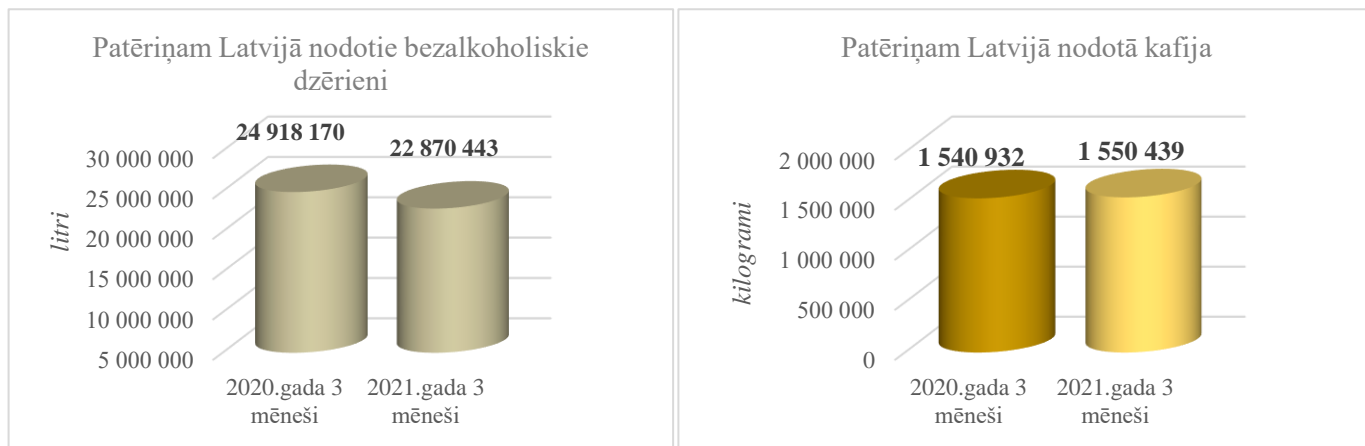
➤ **Pārējās akcīzes preces**

Latvijā akcīzes nodokli nacionālā līmenī piemēro dabasgāzei, kafijai, bezalkoholiskajiem dzērieniem un elektroniskajās cigaretēs izmantojamajam šķidrumam un kopš 2021.gada 1.janvāra arī elektroniskajās cigaretēs izmantojamo šķidrumu sagatavošanas sastāvdaļām un tabakas aizstājējproduktiem.

2021. gada 3 mēnešos patēriņam Latvijā nodoti 23 milj. litri *bezalkoholisko dzērienu* un 1,55 milj. kilogrami *kafijas*.

Kafijas apjoms, par kuru aprēķināts akcīzes nodoklis un kas uzskatāms par nodotu patēriņam Latvijā, ir nebūtiski pieaudzis – par 1% lielāks nekā 2020. gada 3 mēnešos. Savukārt patēriņam nodotais *bezalkoholisko dzērienu* apjoms salīdzinājumā ar 2020.gadu ir samazinājies par 8% (skat. 7.attēlu).

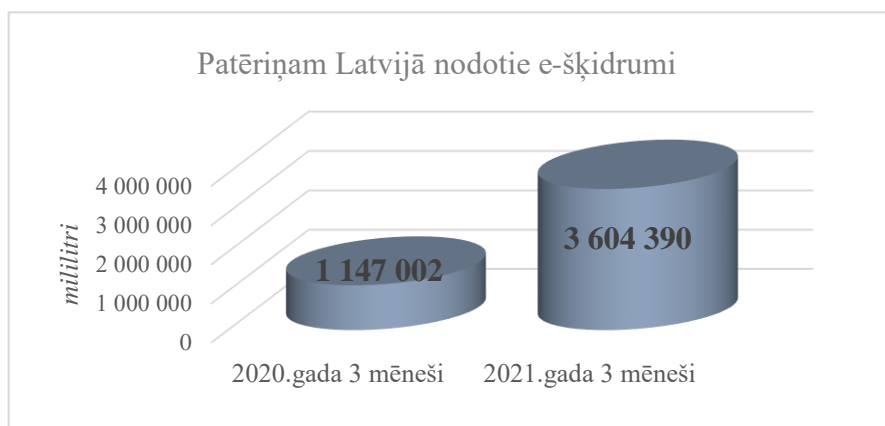
7.attēls

* Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

Patēriņam nodoto *elektroniskajās cigaretēs izmantojamo šķidrumu, to sagatavošanas sastāvdaļu* apjoms 2021.gada 3 mēnešos strauji pieaudzis – pieaugums 3 reizes. Līdz ar patēriņa pieaugumu, kā arī akcīzes nodokļa likmes pieaugumu 2021.gada 1.janvārī ir pieaudzis arī aprēķinātais akcīzes nodoklis – salīdzinot ar pērnā gada datiem, pieaugums aptuveni 6 reizes. Patēriņam Latvijā nodotais apjoms 2021.gada 3 mēnešos ir 3,6 milj. mililitri un tas ir par 2,5 milj. mililitriem vairāk nekā iepriekšējā gadā (skat. 8.attēlu).

8.attēls

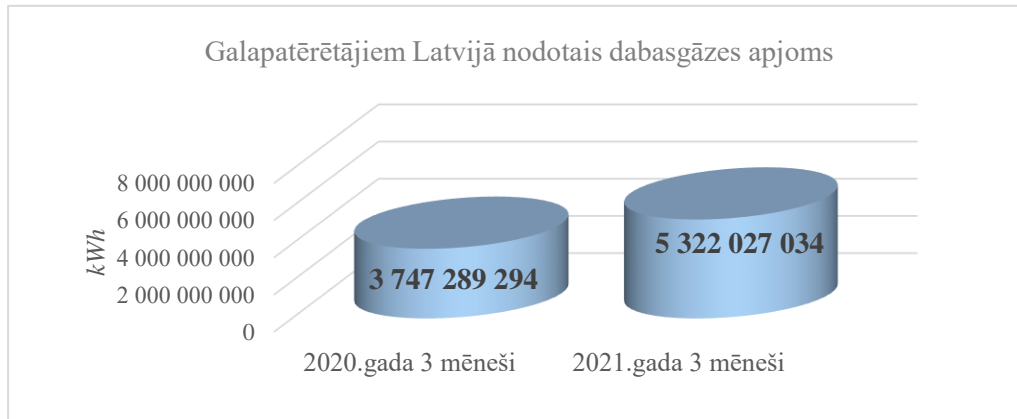

* Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

No 2021.gada 1.janvāra ar akcīzes nodokli apliekami ir arī *tabakas aizstājējprodukti*, piemēram, nikotīna spilventiņi. 2021.gada 3 mēnešos patēriņam Latvijā tika nodoti 952 tūkst. gramu tabakas aizstājējproduktu, par kuriem tika aprēķināts akcīzes nodoklis 76 tūkst. EUR.

2021.gada 3 mēnešos gala patērētājiem nodota *dabasgāze* 5,3 miljardu kilovatstundu (kWh) apmērā, kas ir par 1,6 miljardiem kilovatstundu (kWh) jeb par 42% vairāk nekā 2020.gada 3 mēnešos (skat. 9. attēlu).

No minētā apjoma gala patērētājiem nodotā kopējā apjoma dabasgāze 4 820 milj. kilovatstundas (kWh) apmērā nodota gala patērētājiem izmantošanai par kurināmo, 323 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā – izmantošanai par kurināmo rūpnieciskai ražošanai, 2,3 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā – izmantošanai par degvielu un 177 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā nodots gala patērētājiem izmantošanai mērķiem, kuriem paredzētā dabasgāze netiek aplikta ar akcīzes nodokli vai tiek atbrīvota no akcīzes nodokļa.

Detalizētu informāciju par pārējo akcīzes preču (t.sk. kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās cigaretēs izmantojamie šķidrums un dabasgāze) apriti skatīt pielikumā *Pārējo akcīzes preču aprīte*.

Sirija 67120167

Analītiskajā materiālā un pielikumos apkopota informācija no VID informācijas sistēmās iesniegtajiem pārskatiem uz datu apkopošanas brīdi. Informācija turpmākajās publikācijās var tikt precizēta.